

Читацька діяльність учнів з вадами слуху на уроках літератури

Українська література як навчальний шкільний предмет посідає чільне місце в моральному, етичному, естетичному вихованні учнів, формує їхній світогляд, збагачує духовний світ, розвиває риси особистості.

Уроки літератури створюють сприятливі умови для подолання уповільненого, своєрідного, у порівнянні із нормальним, розвитком мови і мовлення дітей з вадами слуху, а, відтак, особливостей в формуванні пізнавальної, і, зокрема, читацької діяльності.

Процес художнього сприймання літератури передбачає уміння усвідомити логіко-понятійну сторону змісту твору, відтворити в уяві картини, що зображені письменником, світ почуттів і переживань літературних героїв, зрозуміти авторську позицію (ставлення, оцінку) в усіх компонентах твору, висловити власну оцінку прочитаному. Лише при оволодінні цим складним комплексом читацьких умінь між письменником і читачем може виникнути той діалог, який обумовлює глибоке проникнення у твір, формуючи ідейно-моральні переконання учнів, а, відтак, їхні ціннісні орієнтири.

В основу уроків літератури покладено слово вчителя, слово і самотійна робота учнів в їхніх різноманітних та гармонійних поєднаннях.

В практиці роботи школи нерідко зустрічається жорстко запрограмована питально-відповідна «бесіда», яка не передбачає самотійних висловлювань учнів з вадами слуху. Тривогу та занепокоєність викликає зникнення з уроків літератури слова учня (в бесіді, в формі повідомлень, міркувань), заміщення його жестом.

Усна відповідь за літературним твором – це мисленнєво-мовленнєва діяльність, яка має три складові: мотиваційну, цільову і виконавську. (за А.А. Леонтьєвим). У зв'язку з цим постає питання про цілеспрямоване навчання учнів з порушеннями слуху складним читацьким умінням під безпосереднім керівництвом вчителя, зокрема: сприймання художнього твору як факту мистецтва; уміння давати інтерпретацію художньому твору – логічну і художню; уміння відрізнити справжній художній твір від ремісницької підробки.

Така робота вимагає від читача спеціальних знань, умінь і навичок, зокрема: а) уміння орієнтуватися в умовах мисленнєво-мовленнєвої задачі, виходячи із заданої теми і своїх можливостей; б) уміння будувати висловлювання в обраній формі (жанрі); в) наявності певного обсягу історико-літературних, теоретико-літературних, біографічних знань; г) досконалого знання літературного тексту.

У спецметодиці літературі існують різні критерії оцінювання усних висловлювань учнів за літературним твором: 1. Достовірність знань: відсутність або наявність фактичних помилок; 2. Рівень сприймання художнього тексту: естетичний чи неестетичний; 3. Повнота відповіді: достатня сума інформації про предмет розповіді; 4. Глибина відповіді:

аргументованість та наявність коментарів; 5. Логічна ясність і композиційна стрункість відповіді; 6. Оригінальність відповіді: самостійність суджень, вдалі „знахідки” у відповіді; 7. Мовленнєві помилки.

Отже, проблема «зворотнього зв'язку», реальної результативності навчання стає центральною науковою проблемою і життєво важливим практичним завданням сучасної спеціальної школи.

Література:

1. Маранцман В.Г. Анализ литературного произведения и читательское восприятие школьников.- Л., 1974
2. Никитина М.И. Пути совершенствования литературного образования слабослышащих учащихся.- Л., 1979
3. Никитина М.И. Преподавание литературы в школе для слабослышащих.- М., 1983
4. Психология глухих детей/ Под ред. И.М.Соловьева, Ж.И.Шиф и др.-М., 1971